

Redaktørernes forord

At kunne begå sig

En lille pige skal tegne den sorg, hun føler efter hendes forældre blev skilt, og en psykolog hjælper hende med at sætte ord på følelsen. En gruppe fanger lærer afslapningsstrategier, så de kan komme ud af en konflikt uden at gribe til vold. En arbejdsledig daghøjskoleelev fortæller, at det kursus i sociale kompetencer, som han følger, lærer ham at forstå, hvor andres grænser går, så han ikke så nemt træder folk over tærne. Nogle børnehavebørn kikker på billeder af ansigter, og pædagogen spørger, hvad de tror personerne på billederne føler. En sosu-assistent bestræber sig på altid at virke glad og skjule eventuel stress, både for de demente beboeres skyld og for kollegernes skyld, for så glider arbejdet meget bedre for alle. En fængselsbetjent ærgrer sig over, at hun var kommet til at råbe højt af en fange. En lærer ved politiskolen fortæller, at de nye politistuderende tror, de skal rende rundt og bruge deres våben, men dét, de først og fremmest skal lære, er at tale sig ud af nærmest en hvilken som helst situation. En gruppe militære ledere forsøger at balancere mellem at være bevidste om deres egne følelser og samtidig henholdsvis fremvise, tilbageholde eller undertrykke selvsamme følelser afhængig af situation og kontekst. En gruppe falckreddere lærer som en del af deres uddannelse, at de skal holde angste patienter i hånden, mens de taler om noget andet end sygdom.

Alle disse meget forskellige eksempler stammer fra artiklerne i dette dobbelte temanummer. De kredser alle rundt om den rolle, som sociale kompetencer/færdigheder og evner til følelshåndtering spiller i nutidens arbejdsliv og institutionsliv. Baggrunden for temanummeret udspringer således af, at vi kan iagttage en tendens til, at der i samfundet i dag sker dels en eksplisitering dels en skærpelse af krav til personlige egenskaber eller evner; måske endda i en sådan grad at disse antager karakter af en ny form for officielt anerkendte ressourcer, samtidig med at de har karakter af en form for kropsliggjort kapital i Bourdieus forstand. Denne udvikling afspejles bl.a. i, at en række sociale problemer i dag – kriminalitet eller arbejdsløshed kunne være eksempler – ofte betragtes som forårsaget af, at de berørte individer mangler sociale eller emotionelle kompetencer. Samtidig satses der i en række institutionelle velfærdstatslige sammenhænge eksplicit på at tilføre enkeltindivider sådanne kompetencer.

Være- og handlemåder, som tidligere blev opfattet som personlige, synes med andre ord at have fået en større betydning for integration i arbejdsliv og institutioner. Men når krav til sådanne kompetencer stilles, foregår der formentligt også en marginalisering af de, der ikke forstår kravene eller ikke ønsker eller evner at tilpasse sig dem. Med andre ord skimtes i de nutidige krav til sociale og emotionelle kompetencer konturerne af en ny normativitet – en ny social og kulturel forståelse af, hvad et passende eller værdifuldt subjekt kan og skal være.

I litteraturen på området omtales den type af sociale kompetencer eller sociale færdigheder, som vi nævner ovenfor, oftest som *social skills*. I en analyse af, hvor dette begreb stammer fra, og hvordan det er kommet ind i den danske velfærds kontekst, har to af temaredeaktørerne (Prieur et al. 2016) tidligere omtalt begrebet som et rejsende begreb ("travelling concept"), som har kunnet slå rod i andre geografiske og fagdisciplinære kontekster end der, hvor det oprindeligt blev udfærdiget; og som et begreb, der i løbet af sin rejse, har fået nye betydninger og fundet nye anvendelsesområder. En søgning i Web of Science viser, at begrebet *social skills* dukker sporadisk op i akademiske tekster i 60'erne, gerne knyttet til nogle bestemte grupper, eksempelvis mennesker med særlige psykiske lidelser eller handicaps. Gennem 70'erne sker en ny udvikling, hvor begrebet knyttes tydeligere til en behaviouristisk tradition, samtidigt med at det gøres relevant for stadigt større befolkningsgrupper, for til slut at omfatte alle. I tiårene efter synes behaviourismen at vige for mere relationelle psykologiske retninger, men begrebet *social skills* bliver alligevel oftere og oftere benyttet i akademiske værker fra denne tidsperiode. Samtidigt ses en udvikling i anvendelsen af begrebet, der kan knyttes sammen med, at ideen om at mennesker besidder *social skills* afføder en bekymring for de, som ikke har dem. Ofte er det dette begreb, der indfanger bekymringen, men begreberne selvkontrol, følelsesmæssig intelligens og empati fanger meget af det samme, og der ses også en betydelig vækst i videnskabelige artikler, hvor disse begreber står centralt. Med bekymringen følger en stribe metoder, bl.a. i form af instrumenter og skemaer, til at vurdere menneskers sociale færdigheder, empatiske evner mv., sammen med selvhjælpsbøger, oplærings- og adfærdsprogrammer mv., møntet på at afbøde eventuelle mangler. Med Foucaults termer handler udviklingen om menneskers bekymring for os selv (*le souci de soi*); vores blik på egen og andres adfærd, og de selvteknologier, der anvendes, når vi skaber vores selver. Dette kan være en form for ydre disciplinering, men det kan også være en måde mennesker selv søger at skabe gode liv på.

I en dansk kontekst viste begrebet *social skills* (her omsat til sociale kompetencer eller sociale færdigheder) sig først i populariserende arbejder fra psykologer i 80'erne, mens det manifesterer sig i medieoffentligheden i 90'erne, hvor det hurtigt bliver meget udbredt. Parallelt bliver bekymringen for sociale færdigheder til en offentlig bekymring for velfærdsstatens borgere; eksempelvis udgiver undervisningsministeriet i 2005 et nationalt kompetencereg-

skab, hvor den danske befolknings niveau af sociale kompetencer estimeres.¹ Her kan man læse, at 16 % af befolkningen vurderes til at have et lavt niveau af sociale kompetencer, og at dette lave niveau kan have negative konsekvenser for deres muligheder, eksempelvis på arbejdsmarkedet. Videre kan vi se, at forskellige velfærdsinstitutioner lægger vægt på at hjælpe borgere med at udvikle sociale kompetencer. Målsætninger på dette område blev således skrevet ind i de nationale læreplaner for daginstitutioner i 2004, og det indgår nu også som et evalueringsskriterium ved udskolingen i 9. klasse. Tilsvarende indgår sociale kompetencer i dag i jobcentrenes arbejdsmarkedsparathedsvurderinger og marginaliserede på arbejdsmarkedet, utilpassede unge og fængselsindsatte kan alle tilbydes deltagelse i forskellige programmer og undervisningstilbud sigtet mod at afbøde manglende sociale kompetencer. Begrebet om sociale kompetencer/færdigheder er altså kommet til at udgøre til en optik, som man betragter både almenbefolkningen og særligt udsatte grupper gennem.

Den ovenfor beskrevne udvikling handler om en form for nutidig normativitet. Samtidig må vi konstatere, at det faktisk er vanskeligt at skrive om normativitet uden at en sådan beskrivelse også selv kommer til at lyde normativ – om ikke eksplicit så i hvert fald som implicite eller underkommunikerede antydninger af, at det som iagttages er problematisk. Med artiklerne i temanummeret peges på nogle nye tendenser, men er det nu godt eller skidt, det artikelforfatterne ser? Vi kan vel være enige om, at det er godt for sorgramte børn at lære at kommunikere deres følelser med ord i stedet for at isolere sig, som beskrevet i Gulløvs essay; og det fremstår ligeledes godt, hvis arbejdsledige kan få hjælp til at forstå og håndtere deres situation og måske endda blive givet redskaber, der kan omsættes på arbejdsmarkedet, som Jensen er inde på i sin artikel; ligesom det også fremstår som en ubetinget positiv udvikling, at voldsmænd kan lære at kommunikere vrede med ord i stedet for med knytnæver, som diskuteret i Laursen og Pedersens artikel. Langt de fleste vil nok også se det som værdifuldt for samfundet, at Falckreddere (Kyeds artikel), fængselsbetjente (Andersens artikel), ansatte på plejehjem og i daginstitutioner (Monrads artikel), militære ledere (Heltbergs artikel) og politibetjente (Bloksgaard og Prieurs artikel) kan vise empati, selv om nogle måske også kan synes, det kan blive for meget af det gode.

Men på tværs af de forskellige artikler træder der også noget andet frem. Der er også en underliggende bekymring. Sker der ikke noget med umiddelbarheden, hvis børnene skal lære hele tiden at verbalisere deres følelser? Er refleksivitet nu også kun af det gode? Sker der ikke en instrumentalisering, når man som fængselsbetjent lærer at vise nogle bestemte følelser for at få hverdagen til at glide – måske endda følelser, man i en vis forstand slet ikke har? Er det rimeligt at kræve af pædagoger og sosu-assistenter, at de altid skal have eller i det mindste fremstå som om de har følelsesmæssigt overskud? Og hvordan forholder den nye normativitet sig til overordnede samfundsmæs-

sige differentieringsformer som køn og klasse: Er det såkaldte kvindeligt bløde kompetencer/færdigheder, eller måske snarere en middelklasseværemåde, som nu bliver sat som norm for alle? Indebærer opmærksomheden på sociale kompetencer et individualiserende og dekontekstualiserende blik, som gør sociale problemer til et spørgsmål om individuelle evner og karakteristika frem for samfundsmæssige livsbetingelser og mulighedsvilkår?

Dertil kan man spørge, hvad det gør ved menneskers sociale liv sammen, hvis en særlig pro-social måde at indgå i sociale relationer og interaktioner på bliver udgangspunkt for rekruttering, ansættelse og økonomisk værdisættelse på arbejdsmarkedet, og at en særlig type egenskaber og adfærd derved tilskrives social og økonomisk værdi. Og videre kan man spørge, om det er udtryk for en særlig, måske endda ekstrem, form for vareliggørelse, at noget så elementært som at lære børn at indgå i sociale relationer i dag foregår ved hjælp af copyrightbeskyttede adfærdsprogrammer, som kun må håndteres af dyrt uddannede certificerede instruktører – modsat tidligere tiders uformelle, læring, socialisering og opdragelse, som ikke kostede andet end den tid og energi, der blev lagt i den.

Måden, hvorpå man i et sociologisk perspektiv vurderer og analyserer ovenstående udviklingstendenser, hænger – i hvert fald delvist – sammen med, i hvilket teoretisk perspektiv man tager udgangspunkt. Ses tendenserne som overvejende positive, ligger et civiliseringsperspektiv måske lige for. Er man forbeholden, er det mere nærliggende at analysere det observerede som udtryk for neoliberale individualiserende tendenser i samtiden. Man kan således skelne mellem et antal delvist overlappende sociologiske perspektiver på (træning i) sociale kompetencer og færdigheder. Disse teoretiske perspektiver er imidlertid kun delvist udfoldet i temanummerets artikler, som i højere grad lægger vægt på at præsentere og analysere deres righoldige og informationsmættede kvalitative empiriske materiale. Derfor får de nedenfor nogle ekstra ord med på vejen:

Med en vis ret kan interaktionismens klassikere, herunder særligt Goffman og til en vis grad også Garfinkels etnometodologi, opfattes som klassiske sociologiske kortlægninger af, hvordan mennesker i hverdagslivet udfolder og praktiserer sociale kompetencer. Såvel Goffman som Garfinkel undersøgte således de uskrevne normer for sociale interaktioner i hverdagen og i sociale mikrosammenhænge. Her står især Goffmans undersøgelser af indtryksstyring og *face work* centralt (1959). Goffman viste således, hvordan mennesker i sociale interaktioner med andre forsøger at fremstille et foretrukket selv, og hvordan disse andre indgår i et nøje koordineret men samtidig implicit og ikke-bevidst samarbejde med henblik på at undgå, at den enkelte taber ansigt; et arbejde, der har til formål at lade de enkelte aktører *stay in face*, som Goffman kaldte det. Dette arbejde foregår alle steder, hvor mennesker indgår i offentlige eller halvoffentlige sociale relationer, dvs. i det domæne som Goffman kaldte *front stage*. Socialitet på front stage fordrer således en høj grad af

hensyntagen og mestring af sociale spilleregler – det mange i dag vil kalde sociale færdigheder, selv om disse på Goffmans tid blev videregivet uformelt og implicit, og uden at det på nogen måde var almindeligt at benævne dem sociale færdigheder. På tilsvarende vis beskæftigede Garfinkel (1967) sig med de implicite normer, som mennesker anvender i almindelige hverdagslig omgang med hinanden, og som, i hvert fald når alle kender dem og er enige om at følge dem, får hverdagssocialiteten til at glide på en ubesværet og nogenlunde forudsigelig måde. Samlet kan Goffmans og Garfinkels værker med en vis rimelighed opfattes som klassiske sociologiske afdækninger af, hvordan sociale færdigheder praktiseres – også selv om ingen af dem brugte begrebet.

En anden sociologisk tilgang finder vi i Norbert Elias socialhistoriske teori om civiliseringsprocessen (1939/1994). Elias tager udgangspunkt i to overordnede historiske og sociale forandringsprocesser. *For det første* udvikles den moderne stat med dens voldsmonopol. Det betyder, at konflikter mellem de individer der nu bliver borgere i en stat ikke længere kan løses ved konfrontation og magtanvendelse. Denne forandring rummer en fordring om, at der udvikles interaktions-, samværs- og konfliktløsningsformer, som ikke er konfrontative eller præget af aggression, men som derimod er baseret på mere dialogiske og relationelle former for socialitet. I tillæg hertil udvikles, *for det andet*, differentierede og komplekse samfund, hvor borgere er afhængige af hinanden og indgår i stadigt mere forgrenede og differentierede interdependenskæder. I sådanne interdependenskæder er det nødvendigt, at den enkelte er i stand til at agere forudsigeligt og afpasse sin opførsel efter hvad andre forventer af ham/hende. Resultatet af begge disse socialhistoriske udviklingstræk er, at der udvikles samfund, hvor normerne for socialitet lægger vægt på, at den enkelte fremstår civiliseret og agerer forudsigeligt, forstår at begå og beherske sig og er i stand til at kontrollere følelser. Ifølge Elias bliver disse normer over tid til en del af samfundsborgernes habitus, men samtidig bliver evnen til at agere i overensstemmelse med normerne udgangspunkt for vurdering af social status på samfundsniveau (Gilliam & Gulløv 2012, Elias 1939/1994).

En tredje teoretisk tilgang finder vi i den såkaldte governmentality litteratur, som med teoretisk inspiration fra primært Foucaults poststrukturalistiske og generative magtforståelse, analyserer, hvordan moderne neoliberale samfund styrer tilsyneladende frie individer til at styre sig selv. Dette foregår gennem en særlig type disciplineringsformer, som i denne teoretiske tradition begrebsliggøres som selvteknologier. Centralt i traditionen står forfattere som Nikolas Rose (1990, 1999) og Mitchell Dean (1996). Udgangspunktet for traditionens analytiske blik er, at moderne stater ikke længere legitimt kan disciplinere og forme deres borgere ved hjælp af åbenlys magtudøvelse. I stedet tilskynder, ansporer og motiverer moderne stater deres borgere med henblik på at skabe bestemte former for subjektivitet, uden at der nogensinde bliver tale om egentlig eksplicit tvang. Den subjektivitet som søges fremmet,

er i stand til at styre sig selv, idet den søges udstyret med kompetencen til at iagttage og analysere sig selv, herunder at iagttage hvordan selvet interagerer med andre selver. Målet er således at skabe rationelle, kalkulerende, vælgende, selvbevidste, udviklingsorienterede, ansvarliggjorte og selvstyrende subjekter. Udviklingen af denne form for subjektivitet finder blandt andet sted i institutionelle sammenhænge, hvor individer tilskyndes til – og instrueres i – at anvende konkrete analyseværktøjer og metoder til selviagttagelse og selvudvikling, ofte under anvendelse af et vokabular lånt fra mere eller mindre populariserede udgaver af psykologi. Disse selvteknologier analyseres i governmentalitytraditionen som udtryk for en subtil og "blød" form for magt, der imidlertid over tid styrer og former individer i en helt specifik retning. Governmentalitytilgangen har stået centralt i den danske sociologiske forskning i socialt arbejde. Inden for denne tradition har man i vidt omfang tolket socialt arbejde som netop en subtil og implicit form for magtudøvelse, der skaber bestemte former for subjektivitet eller identitet (Järvinen & Mik-Meyer 2003; Järvinen, Larsen og Mortensen 2003; Mik-Meyer & Villadsen 2013).

En fjerde og beslægtet teoretisk retning tager udgangspunkt i nogle overordnede udviklingstræk ved den nuværende kapitalisme; under tiden – men ikke uden en vis distance – benævnt *New Capitalism* (Doogan 2009). Udgangspunktet for denne type analyser er, at den nuværende højt udviklede kapitalisme rummer både neoliberale og postindustrielle udviklingstræk. Neoliberalisering forstås i denne sammenhæng som en successiv markedsgørelse af samfundsmæssige forhold, herunder en *recommodification* – genvareliggørelse – af forhold som under den socialdemokratiske/keynesianistiske æra var *decommodificerede* og dermed friholdt fra markedsløkker. I forlængelse heraf erstattes tidligere forståelser af eksempelvis arbejdsløshed som forårsaget af ugunstige økonomiske konjunkturer af nye forståelser, hvor individets egenskaber – eller mangel på samme – opfattes som forklaringen på arbejdsløshed. I en vis forstand er individualisering derfor "neo-liberalism in action" (Lazzarato 2009). For at forstå præcis *hvilke* egenskaber ved individet, der under den nye kapitalisme opfattes som afgørende for vedkommendes "employabilitet", vender denne teoretiske tradition sig imidlertid mod postindustrielle udviklingstræk. Under industrialismen produceredes først og fremmest konkrete materielle produkter. Inden for den sociale logik, som denne type produktion afføder, er sociale kompetencer ikke irrelevante, men det mest centrale for arbejdsmarkedet er faglige, tekniske kompetencer. Under postindustrialiseringen erstattes produktionen af materielle fysiske produkter i et vist omfang af produktion af immaterielle tjenesteydelser, vidensproduktion mv. Som følge heraf efterspørges i langt højere grad end tidligere arbejdskraft, som er i stand til at indgå i, og producere værdi ved at deltage i, interpersonelle relationer – ikke som erstatning for, men snarere som tillæg til, krav om mere traditionelle faglige, tekniske kompetencer. Det personlige,

herunder selvets evne til at "begå sig" og forbinde sig til andre selver, commodificeres (Jensen & Prieur 2016).

Som det er fremgået, anser både governmentality traditionen og *New Capitalism* traditionen neoliberale udviklingstræk som centrale for at forstå det nuværende fokus på sociale kompetencer. Der imidlertid tale om ganske forskellige begreber om neoliberalisme: Mens governmentality litteraturen opfatter styring gennem (tilsyneladende) frihed som det centrale træk ved neoliberal magtudøvelse, er det for new capitalism traditionen markedsgørelse, eller (re)commodification, som er neoliberalismens definatoriske kerne. Teoritraditionerne konvergerer imidlertid i den iagttagelse, at de governmentale magtprocesser søger at fremme en form for subjektivitet, som er målrationel på en kalkulerende måde, og som derfor passer ind i et samfund, hvor markedslogikker bliver stadig mere fremherskende (Wacquant 2012).

Det bør desuden nævnes, at tesen om en ny kapitalisme – med nye personlige og følelsesmæssige krav til arbejdet – skærper nogle pointer, som Hochschild formulerede allerede i slutningen af 70'erne. Her viste hun, at der inden for bestemte brancher eksisterede krav om, at arbejdstagerne fremfører bestemte følelser – endda undertiden krav om faktisk at have de følelser, som man forventedes at fremføre. Denne type arbejde begrebsliggjorde hun som *emotional labour*. Den mere overfladiske fremførelse af følelser betegnede Hochschild som *surface acting*, mens hun betegnede kravet om faktisk at føle det man forventes at vise som *deep acting* (Hochschild 1979, 1983). Med en vis ret kan man måske sige, at de krav, Hochschild identificerede inden for i bestemte brancher, er blevet almene krav til arbejdskraften under den nye kapitalisme. Et beslægtet argument fremføres i Illouz' arbejder om *emotional capitalism*. Ifølge Illouz rummer den nutidige kapitalisme en række nye emotionelle fordringer, der kan spores tilbage til en særlig terapeutisk stil, som stammer fra psykologi og psykoanalyse, men som har spredt sig ud over dens oprindelige anvendelsesområder (Illouz 2007, 2008). Fordringerne består i et krav om at kunne performe og kommunikere følelser samt aflæse andres følelser, og de bliver omdrejningspunktet for et nyt menneskeideal, som værdsættes inden for den emotionelle kapitalismes kultur – *homo communicans* (Illouz 2008). Ifølge Illouz udgør disse emotionelle kompetencer en form for kropsliggjort kulturel kapital i Bourdieus forstand, hvorved de tilhører de mindst reflek-sive sider ved habitus. Man kan tilføje, at selv om kompetencerne i sig selv har karakter af en form for kulturel kapital, er de samtidig nært knyttet til social kapital, idet denne type sociale kompetencer er en afgørende forudsætning for at kunne begå sig og dermed skabe og vedligeholde interpersonelle og professionelle relationer og netværk.

Vi har ovenfor udfoldet ikke bare den samfundsudvikling, men også den teoriehistorik, som har dannet baggrunden for temaet i dette dobbeltnummer. De teoretiske perspektiver, vi har gennemgået, ligger i varierende grad og på forskellig vis som en klangbund på tværs af alle artiklerne. Som nævnt ud-

foldes de teoretiske perspektiver imidlertid ikke i så stor grad i de enkelte artikler, da fokus her i højere grad er på at præsentere empirinære beskrivelser på baggrund af de forskellige kvalitative studier, som artikelforfatterne har gennemført, og som dækker såvel feltarbejde, observationsstudier som interviews i meget forskellige empiriske felter såsom Falck (Kyeds artikel), plejehjem (Monrads artikel), daginstitutioner (Pedersen og Laursen samt Monrads artikel), Politiet (Bloksgaard og Prieurs artikel), fængsler (Pedersen og Laursen samt Andersens artikel), daghøjskole (Jensens artikel) og forsvaret (Heltbergs artikel).

Illustrationerne i dette nummer af *Dansk Sociologi* supplerer de teoretiske diskussioner og empiriske undersøgelser, som vedrører temaet for nummeret; nemlig dét at kunne begå sig. Kunstneren bag er Gudrun Hasle, der med afsæt i sin personlige historie og via en række meget forskellige udtryksformer (fotos, video, tekstile arbejder, tegninger, selvbiografiske notater, m.m.) formidler, hvordan det føles ikke at besidde centrale kompetencer i nutidens samfund; i hendes tilfælde skriftligheden, da hun er ordblind. I Hasles værker gør de personlige stavemåder læseren til den famlende og usikre, hvorved man selv erfarer, hvad denne kompetencemangel indebærer. Dermed præsenterer værkerne et underfundigt perspektiv på de menneskelige vilkår, der er knyttet til dét at føle sig anderledes og dermed have svært ved at leve op til samtidens normer for forventede kundskaber og "normal" adfærd.

Dette dobbelte temanummer udgives, mens udgivelsesåret 2016 går på hæld. Vi håber temanummeret vil give anledning til refleksioner, diskussioner, spørgsmål, dialog, eftertanke på tværs af diverse (sociologi)miljøer og måske endda inspirere til nye forskningsprojekter på området. God læselyst!

December 2016

Stine Thidemann Faber (ansvarshavende redaktør)

Sune Q. Jensen (gæsteredaktør)

Annick Prieur (gæsteredaktør)

Annoncering fra redaktionen

I lyset af at dette dobbelte temanummer på et helt overordnet plan handler om, hvordan samfundsmæssige udviklingstendenser stiller nye krav til de kompetencer og færdigheder, som enkeltindivider og/eller grupper af individer forventes enten at besidde eller at udvikle, er det måske også meget passende her i dette forord at annoncere, at forandringens vinde i høj grad også blæser inden for egne rækker. Som akademisk disciplin møder sociologien også forventninger om at være forandrings- og/eller omstillingsparathed i forhold til analyser af og tilgange til dens genstandsfelt, ligesom det også gør sig gældende for de, der forsker i, arbejder med eller interesserer sig for sociologiske problemstillinger. Sidstnævnte gruppe er den primære læserskare

af *Tidsskriftet Dansk Sociologi*. Disse læsere kender og genkender tidsskriftet i en bestemt form og i et bestemt format, som i en længere årrække har været uforandret.

Dog er der med årsskiftet forandringer på vej for tidsskriftet, som bl.a. indebærer, at *Dansk Sociologi* fra og med januar 2017 overgår til at blive udgivet af Dansk Sociologiforening i samarbejde med DJØF's Forlag. I praksis ændrer det ikke på så meget forstået på den måde, at tidsskriftet fastholder sit format, og den siddende redaktion sit virke. Dog har ændringerne givet anledning til, at redaktionen har kastet sig ud i foretage visse, længe ønskede, ændringer, som fremadrettet kan smidiggøre den redaktionelle proces og styrke det gode samarbejde, vi har med artikelforfattere og fagfællebedømmere.

I starten af det nye år vil tidsskriftet således overgå til at benytte sig af online publiceringsplatformen OJS (Open Journal System). Det vil i praksis betyde, at artikelforfattere vil skulle uploade deres artikler direkte til *Dansk Sociologi* via platformen, ligesom denne derefter vil danne udgangspunkt for den redaktionelle kommunikation, processen med fagfællebedømmelse, osv. Vi vil derfor gerne opfordre jer til at holde øje med tidsskriftets hjemmeside i det nye år med henblik på at se, hvornår og hvordan ændringerne træder i kraft.

For læserne af tidsskriftet vil hverken det nye samarbejde med DJØF's forlag eller overgangen til OJS ændre på, at I fortsat vil modtage en trykt version af tidsskriftet med posten, ligesom det fortsat vil gælde, at de artikler, der har været bragt i tidsskriftet, vil blive gjort tilgængelige via open access efter et år.

Vi håber, at I alle åbent vil tage imod disse forandringer og fortsat bidrage til, og nyde godt af, tidsskriftets udgivelser i årene, som kommer.

Noter

1. Rapport fra Undervisningsministeriet; tilgængelig her: <http://docplayer.dk/855903-Det-nationale-kompetenceregnskab-hovedrapport.html>

Litteratur

- Dean, Mitchell 1996: *Governmentality: power and rule in modern society*. London: Sage.
- Doogan, Kevin 2009: *New capitalism? The transformation of work*. Cambridge: Polity Press.
- Elias, Norbert 1939/1994: *The Civilizing Process*. Oxford: Blackwell.
- Garfinkel, Harold 1967: *Studies in Ethnometodology* Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Gilliam, Laura & Eva Gulløv 2012: *Civiliserende institutioner. Om idealer og distinktioner i opdragelse*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Goffman, Erving 1959: *The Representation of Self in Everyday Life* Harmondsworth: Penguin Books.
- Hochschild, Arlie 1983: *The Managed Heart*. Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press.
- Hochschild, Arlie 1979: "Emotion Work, Feeling Rules, and Social Structure". *American Journal of Sociology*, 85(3):551-575.

- Illouz, Eva. 2007: *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*. Cambridge: Polity.
- Illouz, Eva 2008: *Saving the Modern Soul. Therapy, Emotions, and the Culture of Self-help*. Berkeley: University of California Press.
- Jensen, Sune Qvotrup & Prieur, Annick 2016: "The commodification of the personal: labour market demands in the era of neoliberal postindustrialization". *Distinktion: Journal of Social Theory*, 17(1):94-108.
- Järvinen, Margaretha, Jørgen Elm Larsen & Nils Mortensen (red.) 2003: *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Århus: Århus Universitetsforlag.
- Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (red.) 2003: *At skabe en klient – institutionelle identiteter i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Lazzarato Maurizio 2009: "Neoliberalism in Action: Inequality, Insecurity and the Reconstitution of the social". *Theory, Culture and Society* 26 (6):109-133.
- Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kaspar 2013: *Power and the welfare state: Understanding Citizens' Encounters with State Welfare*, London: Routledge.
- Prieur, Annick; Sune Qvotrup Jensen, Julie Laursen & Oline Pedersen: ""Social Skills": Following a Travelling Concept from American Academic Discourse to Contemporary Danish Welfare Institutions". *Minerva* 54 (4):423-443.
- Rose, Nikolas 1990: *Governing the soul: The shaping of the private self*. London: Routledge.
- Rose, Nikolas 1999: *Powers of Freedom: Reframing political thought*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wacquant, Loïc J.D. 2012: "Three steps to a historical anthropology of actually existing neoliberalism". *Social Anthropology* 20(1):66-79.